

Kuva: Nina Tienhaara, Osaamispolku-hanke
2013

Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisten yhteyksien kehittäminen Turussa

Marja Susi, Turun AMK /Taideakatemia. Diat, Anna-Mari Rosenlöf

Taustaa

- Turun Kulttuuripääkaupunkivuosi 2011:
- kulttuurin ja hyvinvoinnin yhdistäminen vuoden tärkein innovaatio:
- *”Kulttuuria ja hyvinvointia yhdistävän työn jatkaminen on tärkeää alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Kyseessä on uusi osaamisalue, jonka merkitys kasvaa nopeasti lähitulevaisuudessa koko Euroopassa. Jatkoa tulisi toteuttaa siten, että hanke- ja projektitoiminnasta voitaisiin tuottaa pysyviä käytänteitä kaupunkilaisten arkeen. Uuden hanketoiminnan tulee olla pitkäkestoista ja painottua uusien käytäntöjen ja toimintamallien kehittämiseen. Samanaikaisesti on tärkeää, että kehitetään rakenteita, jotka tukevat käytännön toiminnan toteuttamista eri yhteisöjen ja organisaatioiden yhteistyössä.”*
Lainaus: EUROOPPALAINEN KULTTUURIKAUPUNKI TURKU PALAA EDELLEEN. Turku 2011 – kulttuuripääkaupunkivuoden jatkotyöryhmän loppuraportti (2011)
- Kulttuurihyvinvointitoiminnan aktiivinen näkyminen, kehittäminen ja palveluiden tuottaminen on selkeä jatkumo Turun kulttuuripääkaupunkivuodelle 2011

Taustaa

- Turun alueen toimijoilla on vahva sisällöllinen osaaminen, kokemus, ammattitaito ja taiteellinen laatu kulttuuria, taidetta ja hyvinvointia yhdistävässä toiminnassa
- aktiivinen kolmas sektori, vahva yhteistyö, monialainen osaamisen vaihto
- Turussa on jo olemassa toimiva kulttuurihyvinvoinnin infrastruktuuri. Kaikki keskeiset osapuolet ovat edustettuina, kokeneita ja mukana aktiivisesti toiminnassa (koulutus, kehitys, tutkimus, palveluiden tuottajat)
- keskeinen toimija Kulttuurihyvinvointia Turussa –verkosto (2012 lähtien) (Turun AMK, Turun kaupungin vapaa-aikatoimiala ja hyvinvointitoimiala, Turun yliopisto: Kulttuurin ja terveyden tutkimusyksikkö, Kirjan talo ry, Läntinen tanssin aluekeskus, Turun Lähimmäispalveluyhdistys ry, Itämeren alueen terveet kaupungit ry (Baltic Region Healthy Cities), Taiteen edistämiskeskuksen Lounais-Suomen toimipiste/Turku, HUMAK, operatiivisen tason jäseniä, vapaamuotoinen verkosto)

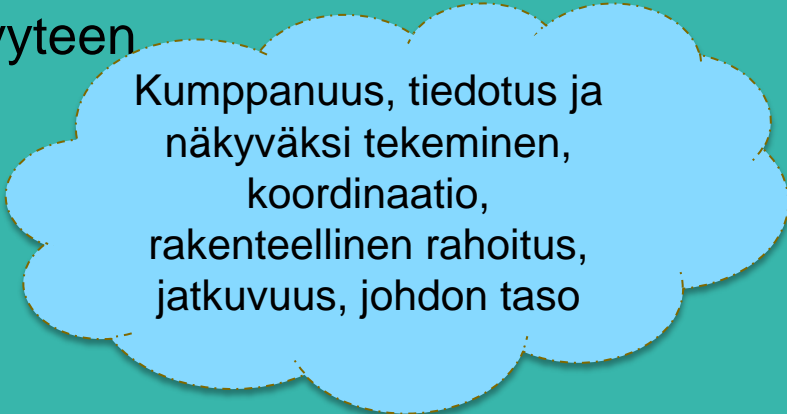
Taustaa

- kulttuurin ja hyvinvoinnin yhteydet on tunnustettu Turun kaupunkistrategiassa 2029 ja sen strategisissa ohjelmissa <https://www.turku.fi/2029>
- Varsinais-Suomen kulttuuristrategiassa 2015-2015 http://www.varsinais-suomi.fi/images/tiedostot/Edunvalvonta/Kulttuuristrategia/liitteet/6_1_Varsinais-Suomen_kulttuuristrategia_pahkinankuoressa.pdf
- valtakunnallinen Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia (Taiku) –toimenpideohjelma (2010-2014) <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OPM1.pdf?lang=fi>
- Taiku-ohjelman loppuraportti ja suositukset: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3578-5>
- uusi hallitusohjelma: OKM:n kärkihanke 4: Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta mm. laajentamalla prosenttitaiteen periaatetta esittäviin taiteisiin osana sote-sektorin toimintaa

Mitä selvitystyössä kehitettiin?

- **neljä keskeistä kehittämiskohdetta:**

1. Miten voitaisiin tehdä olemassa olevat kulttuuripalvelut paremmin saavutettaviksi?
2. Miten mahdollistetaan räätälöityjen kulttuurihyvinvointipalveluiden tuottaminen ja tilaaminen?
3. Kulttuurihyvinvointiosaamiseen liittyvä koulutus kaupungin henkilöstölle
4. Näiden toimintojen rahoitus => hanketoiminnasta pysyvyyteen

Kumppanuus, tiedotus ja
näkyväksi tekeminen,
koordinaatio,
rakenteellinen rahoitus,
jatkuvuus, johdon taso

Haasteita ja mahdollisuuksia

- päämääränä hyvinvoiva ja aktiivinen kaupunkilainen

KUMPPANUUS JA SITOUTUMINEN

- yhteistyön ja hyvän tahtotilan kehittäminen kumppanuudeksi
- toiminta tällä hetkellä operatiivisella tasolla

VAKIINTUNUT RAHOITUS

- rakenteellisen rahoituksen löytäminen, riittävä jatkuvuus, eroon jatkuvasta hankekierteestä

KOORDINAATIO JA KEHITTÄMINEN

- kolmas sektori, hankkeet, oppilaitokset, tutkimus, kulttuurilaitokset, vapaa-ajan palvelut...
Miten kaikki pelaisi yhteen, tarpeiden kohtaaminen?

TIEDOTUS JA NÄKYVÄKSI TEKEMINEN

- tiedon levittäminen sekä kaupungin sisällä ja että palveluohjauksen kautta kaupunkilaisille
- jo olemassa olevat palvelut yhteen, hyvien mallien vakiinnuttaminen ja kehittäminen

Kohderyhmät

- resurssien kohdentaminen tärkeää
- kulttuurihyvinvointitoiminnan rajapinnalla:
 - lapset ja nuoret, vanhemmuuden tukeminen
 - ikääntyvä väestö
 - maahanmuuttajat

 - koulutuksen keskeyttäneet, työttömät nuoret
 - eläkkeelle jäävät henkilöt
 - leskeksi jääneet ikäihmiset, omaishoitajat
 - työttömäksi jääneet ja osatyökykyiset
 - paljon sosiaali- ja terveyspalveluita käyttävät henkilöt

haasteet vuorovaikutuksessa,
sosiaalisissa suhteissa,
elämänhallinnassa, omien
vahvuuksien tunnistamisessa

VISIO 2020

Turun kaupunki vakiinnuttaa sosiaalisena innovaationa kulttuurihyvinvointipalveluiden ottamista käyttöön kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja aktiivisuuden edistämiseksi.

Kulttuurihyvinvointipalveluilla voidaan osaltaan korvata asiakkaan palvelupolussa raskaampia elementtejä ja ennaltaehkäistä joutumista korjaavien palveluiden piiriin. Kulttuurihyvinvointipalvelu voi edistää ikääntyneen asumista kotona, tukea vanhempien ja lapsen varhaista vuorovaikutusta, vahvistaa pitkäaikaistyöttömän toimintakykyä tai lisätä nuoren osallisuutta.

Palveluohjauksessa kulttuurihyvinvointipalvelut huomioidaan osana terveyden ja hyvinvoinnin edistämien palveluita kaikissa ikäryhmissä.

Turun kaupunkistrategia 2029:

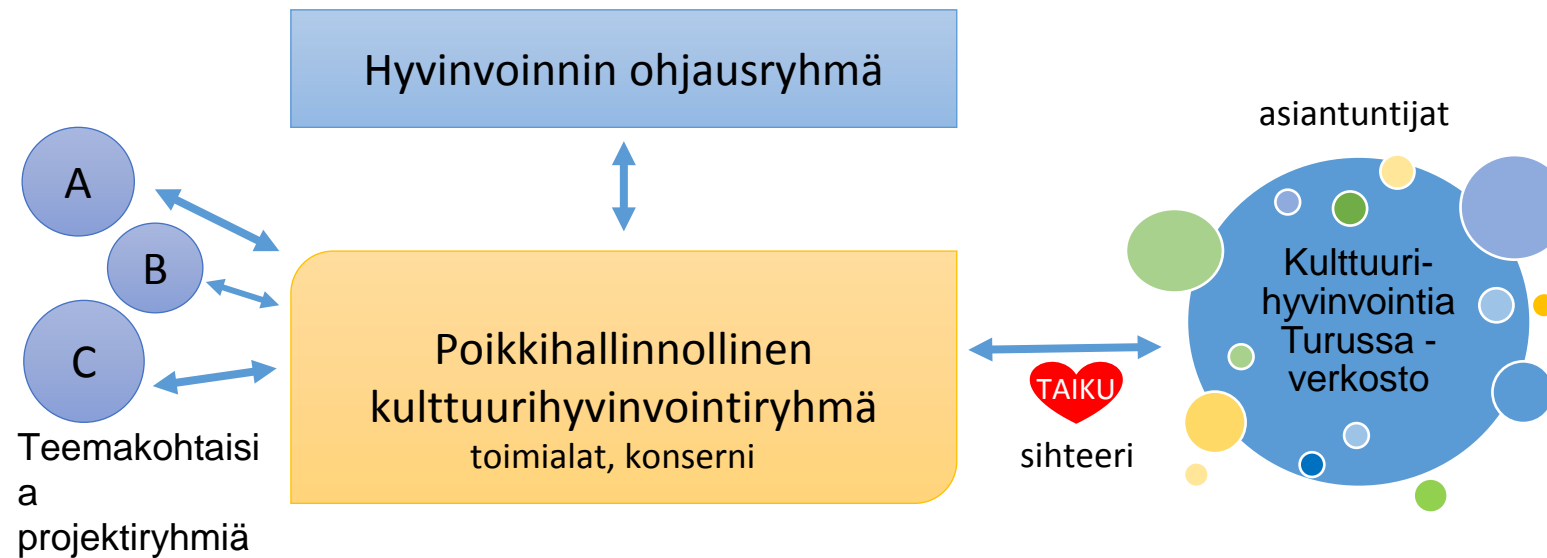
”Avainsanoja kestäväen hyvinvoinnin saavuttamisessa ovat yhteistyö ja kumppanuus kaupungin, kaupunkilaisten sekä kaupungin sidosryhmien välillä.”

Asetetaan poikkihallinnollinen kulttuurihyvinvointiryhmä juurruttamaan terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä taiteen ja kulttuurin keinoin.

Juuruttamista arvioidaan sekä osana kaupungin nykyisiä palvelurakenteita että lähivuosisien aluehallintouudistusta.

Poikkihallinnollisuus tärkeää missä tahansa muussakin kaupungissa, miten mallia voisi soveltaa myös muualla?

Poikkihallinnollinen kulttuurihyvinvointiryhmä

Ryhmän tehtävät

- riittävän asiantuntijuuden ylläpitäminen ja kehittäminen, poikkihallinnollinen, päämäärätietoinen yhteistyö
- vie eteenpäin kehitystyön tuloksia ja on tietoinen käynnissä olevista hankkeista
- Miten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen taiteen ja kulttuurin keinoin juurrutetaan osaksi tulevaisuuden kuntaa, itsehallintoalueita ja sotea?
- Miten uusien toimintamallien luomisessa otetaan mukaan kulttuuri, mitä kumppanuuksia tarvitaan?
- Miten nykysissä palveluprosesseissa huomioidaan kulttuurihyvinvointipalvelut?
- asettaa tarvittaessa teemakohtaisia projektiryhmiä

vuorovaikutus, kohtaamistaidot, työssä jaksaminen, omien vahvuuksien tunnistaminen, työyhteisön dynamiikka

- **Järjestetään kaupungin henkilöstölle täydennyskoulutusta kulttuurihyvinvointiin liittyen.**
- **Henkilöstölle syntyy ymmärrys mahdollisuuksista, joita taiteen ja kulttuurin kautta avautuu asiakastyöhön.**
- **Vahvistetaan kulttuurihyvinvoinnista tiedottamista sekä palveluiden ja toiminnan näkyväksi tekemistä osana hyvinvoinnin edistämisen tiedotusta.**

Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia (2010-2014)

-toimintaohjelman loppuraportti:

*”Opetus- ja kulttuuriministeriö osoittaa vuosittain määrärahan Taiteen edistämiskeskukselle jaettavaksi edelleen terveyttä ja hyvinvointia edistäviin kulttuurihankkeisiin ja ”**Taiku-kotipesän**” toimintaan.”*

- **Tehdään yhteistä kehittämistyötä Taiteen hyvinvointivaikutuksien valtakunnallisen yhteyspisteen TAIKUSYDÄMEN kanssa, jossa Turun kaupunki on osarahoittajana.**

Taikusydän – Taiteen hyvinvointivaikutusten yhteyspiste

Kuva: Kulttuurikeskus PiiPoo

- poikkihallinnollisen kehittämisen ja koordinaation solmukohta
- tavoite: taide ja kulttuuri pysyväksi osaksi hyvinvointipalveluita
- rahoittajat:
- TAIKE, Turun kaupunki, Turun amk, Turun yliopisto

Taikusydän

Kuva: Kulttuurikeskus PiiPoo

- kehittää ja levittää ratkaisuja, joilla taiteen ja sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten yhteistyö saadaan pysyväksi osaksi hyvinvointia edistäviä palveluita
- ”parastetaan” parhaat käytössä olevat mallit ja kehitetään uusia
- taiteen ammattilaisten osaamista hyödynnetään kiinteänä osana esim. lasten, nuorten, ikäihmisten ja maahanmuuttajien hyvinvoinnin, toimijuuden ja osallisuuden tukemista

Taikusydän

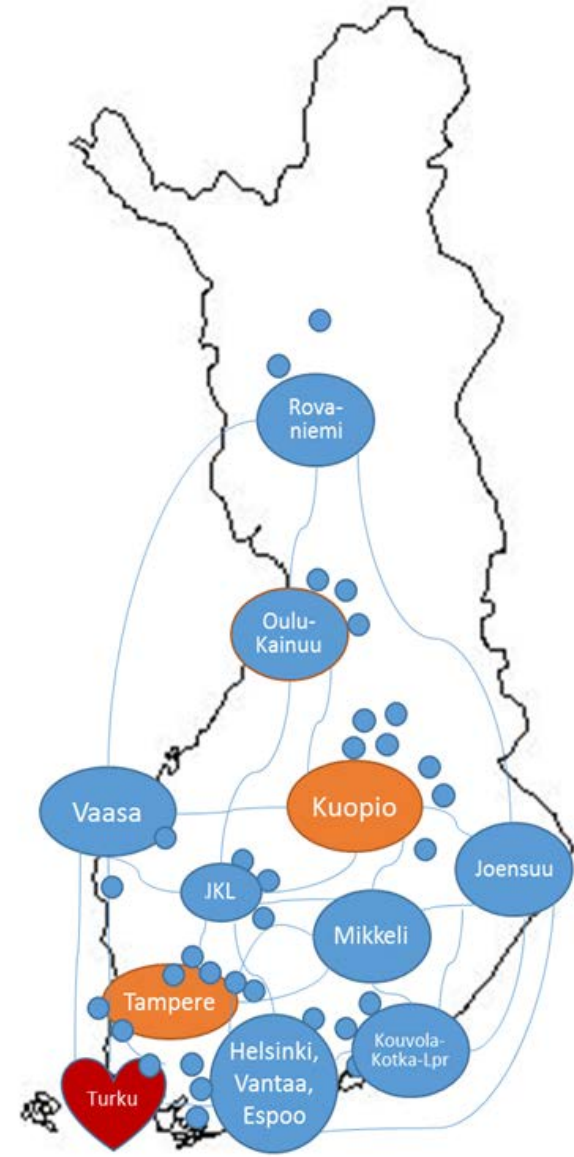
- Minkälaisia toimintoja tällä voitaisiin edesauttaa ja ylläpitää: esim:
- Neuvola voi ohjata lähetteellä vauvan ja vanhempien vuorovaikutusta tukevaan vauvasirkkukseen tai värikylypytyöpajaan.
- Kummitaiteilija voi työskennellä yläkoulussa nuorten hyvinvoinnin ja taideharrastuksen tukena. Yhteisötaiteilija voi työskennellä asiakkaan kotona hyvinvointia tukevien tavoitteiden edistämiseksi.

Kuva: Kulttuurikeskus PiiPoo

Alueverkostot / ”Taiku-keskukset”

- toiminta jalkautuu alueille alueverkostojen kautta
- vuoden 2018 lopussa Suomessa toimii vähintään viisi taiteen hyvinvointivaikutusten alueverkostoa
- Alueverkostot kehittävät ratkaisuja taiteen hyvinvointivaikutuksia edistävien palveluiden pysyvään rahoittamiseen ja tuottamiseen kunkin alueen asukkaille.
- Vuoden 2016 aikana alueverkostojen toimintamallia pilotoidaan Turun seudulla, Pirkanmaalla ja Itä-Suomessa.

Lisätiedot:

anna-mari.rosenlöf@turkuamk.fi

marja.susi@turkuamk.fi

Kiitos!